

2. Vzájemná závislost a prospěch z obchodu

Seminář odpovídá kap. 3 v Mankiw. Cílem je 1) procvičit význam absolutní a komparativní výhody, 2) naučit se vidět prospěch ze směny a 3) aplikovat ho na situaci jednotlivce i národa jako celku.

Základní pojmy a koncepty

1. Definujte pojem *hranice výrobních možností*.
2. Definujte pojem *náklady (ztracené) příležitosti*.
3. Definujte pojem *absolutní výhoda*.
4. Definujte pojem *komparativní výhoda*.

Proč lidé směňují

5. Co je základním důvodem, proč lidé směňují?
6. Kdo vydělává na směně: kupec, nebo prodejce?
7. R. A. Radford popsal případ kaplana, který za 2. sv. války obcházel po zajateckém táboře a vyměňoval si se spoluvězni konzervy. Začal s několika konzervami. Na konci dne měl stejné konzervy, s jakými začal, a mnohé další. Jak je to možné? Není evidentní, že aspoň někdo, kdo s ním směnili, na tom musel prodělat?
8. O tom, na který výrobek se bude člověk nebo země specializovat, rozhoduje, zda má ve výrobě absolutní nebo komparativní výhodu? Proč?

Přínosy dělby práce

9. Marie dokáže za hodinu přečíst 20 stránek učebnice ekonomie. Za hodinu dokáže přečíst i 50 stran učebnice sociologie. Denně stráví studiem 5 hodin. Nakreslete Mariinu hranici výrobních možností. Jaké jsou Mariiny náklady na přečtení 100 stran z učebnice sociologie?
10. Americký i japonský dělník mohou každý vyrobit 4 auta ročně. Místo toho může americký za rok vyrobit 10 tun obilí, kdežto japonský jen 5 tun. Předpokládejme, že každá země má 100 milionů zaměstnanců.
  - (a) Kolik dělníků je třeba v každé zemi na výrobu jednoho auta? Kolik na výrobu jedné tuny obilí?
  - (b) Nakreslete hranici výrobních možností pro Japonsko a pro USA.
  - (c) Jaké jsou náklady příležitosti výroby jednoho auta

v USA? Jaké v Japonsku? Jak je to pro obilí?

(d) Která země má absolutní výhodu ve výrobě aut? Která obilí?

(e) Která země má komparativní výhodu ve výrobě aut? Která obilí?

(f) Bez existence vzájemného obchodu bude polovina pracovníků vyrábět auta a polovina obilí. Kolik aut a obilí vyrobí která země?

(g) Pokud jeden dělník, který v USA vyráběl auta, začne vyrábět obilí a jeden, který v Japonsku vyráběl obilí, začne vyrábět auta, o kolik stoupne / klesne celková produkce aut? O kolik obilí?

(h) Pokud začnou obchodovat, na co se bude která země specializovat?

11. Anglie a Skotsko vyrábí čajové koláčky a svetry. Předpokládejme, že anglický pracovník může za hodinu vyrobit 50 koláčků nebo 1 svetr; skotský pracovník může za hodinu vyrobit 40 koláčků nebo 2 svetry.

(a) Která země má absolutní výhodu ve výrobě čeho? Která má komparativní výhodu?

(b) Kdyby se Anglie a Skotsko rozhodly obchodovat, který statek by Skotsko prodávalo Anglii? Za jaké ceny?

(c) Kdyby byl skotský pracovník schopen vyrobit za hodinu pouze 1 svetr, bylo by obchodování pro Skotsko stále výnosné? Bylo by výnosné pro Anglii?

(d) A co kdyby Skot za hodinu vyrobil jen půl svetru? Bylo by nyní pro Skotsko výhodné obchodovat? Bylo by to výhodné pro Anglii?

12. V Ruritánii jeden člověk vyrobí za hodinu 3 čepice, nebo 3 šály. V sousedním Absurdistánu vyrobí jeden člověk za hodinu 2 čepice, nebo 1 šálu.

(a) Jaká by bez směny byla cena čepic (vyjádřeno v šálách) v Ruritánii? Jaká v Absurdistánu?

(b) Která země má absolutní výhodu v čem? Která má komparativní výhodu v čem?

(c) Pokud by spolu země obchodovaly, která by co vyvážela a co dovážela?

(d) V jakém rozmezí cen může probíhat jejich obchod?

13. Předpokládejme, že v Kanadě je 10 milionů pracovníků a každý z nich může za rok vyrobit buď 2 auta, nebo 30 bušlů pšenice.

(a) Jaké jsou v Kanadě náklady příležitosti výroby jednoho auta? Jaké náklady příležitosti výroby jednoho bušlu pšenice? Jaký je vztah mezi těmito náklady příležitosti?

(b) Nakreslete kanadskou hranici výrobních možností. Pokud se Kanada rozhodne spotřebovávat 10 milionů aut ročně, kolik pšenice může bez mezinárodního obchodu ročně spotřebovat? Leží tento bod na hranici výrobních možností, pod ní, nebo nad ní?

(c) Spojené státy nabídnou Kanadě, že od ní koupí 10 milionů aut výměnou za pšenici; vymění jedno auto za 20 bušlů pšenice. Pokud bude Kanada stále spotřebovávat 10 mil. aut, kolik pšenice bude moci ročně spotřebovat? Leží tento bod na hranici výrobních možností, pod ní, nebo nad ní? Měla by Kanada tento obchod přijmout?

14. Profesor Mankiw dokáže hledat příklady do svých knih rychleji než kdokoli jiný na světě. Přesto si platí studenta, aby je pro něj hledal, i když ten je pomalejší. Je to rozumné? Proč?

15. Nakreslete hranici výrobních možností s „obvyklým tvarem“, tj. klesající a konkávní („vydutou“ nahoru). Na svislou osu napište „pivo“ a na vodorovnou „kola“. Jak se mění náklady příležitosti výroby piva při pohybu po křivce? Čím je to způsobeno? Proč lze předpokládat, že toto je typický tvar hranice výrobních možností?

16. Který z těchto výroků je pravdivý a který mylný? Vysvětlete.

(a) Dvě země mohou profitovat na vzájemném obchodu, i když jedna z nich bude mít absolutní výhodu ve výrobě všech statků.

(b) Někteří velice talentovaní lidé mají komparativní výhodu ve všem, co dělají.

(c) Je-li obchod výhodný pro jednoho, nemůže být výhodný pro druhého.

17. Josef a Pepa ztroskotali na pustém ostrově. Na ostrově je neomezené množství surovin; ty se však hodí jen na výrobu piva a pizzy. Jediným omezením je zde lidská práce. Oba stráví každý den 10 hodin výrobou pizzy a piva. Josef vyrobí za hodinu 1 láhev piva, nebo 0.2 pizzy. Pepa za hodinu vyrobí 0.5 lahve piva, nebo 1.5 pizzy.

(a) Kdo má absolutní výhodu ve výrobě čeho? Kdo má komparativní výhodu ve výrobě čeho?

(b) Nakreslete jejich individuální denní hranice výrobních možností.

(c) Pokud budou spolupracovat, jak bude vypadat jejich společná hranice výrobních možností? Kdo bude mít tendenci se specializovat na výrobu piva? Kdo na výrobu pizzy?

(d) Kolik maximálně mohou společně spotřebovat piva, pokud mohou obchodovat na světovém trhu, kde se 1 pivo směňuje za 1 pizzu? Kolik mohou v takovém případě spotřebovat maximálně pizzy? Nakreslete jejich

hranici *spotřebních* možností.

18. Stejně zadání i úkoly jako v předchozím případě, ale jiné produkční schopnosti: nyní Josefovi trvá výroba lahve piva 5/4 hodiny a výroba 1 pizzy 5/3 hodiny. Pepovi trvá výroba 1 piva 5 hodin a výroba jedné pizzy 5/2 hodiny.

19. A, B a C ztroskotali na malém ostrůvku. Aby přežili, musejí získat potraviny a vodu. Každý pracuje 12 hodin denně.

	čas potřebný na získání jednotky jídla	čas potřebný na získání jednotky vody
A	1 hodina	2 hodiny
B	2 hodiny	1 hodina
C	4 hodiny	6 hodin

(a) Nakreslete individuální hranice výrobních možností každého trosečníka, když každý pracuje sám pro sebe.

(b) Nakreslete jejich společnou hranici výrobních možností, pokud spolupracují.

(c) Kdo by se měl specializovat na obstarávání jídla, když všichni tři chtějí dohromady spotřebovat 15 jednotek jídla a maximální množství vody, které při tom dokážou vyrobit? Kdo by se měl specializovat na obstarávání vody? Měl by někdo rozdělit svůj čas mezi obstarávání jídla a vody?

(d) Pokud se dohodnou na celkové spotřebě 6 jednotek vody a maximálního množství jídla, kdo by se měl specializovat na obstarávání jídla, kdo na obstarávání vody? Měl by někdo rozdělit svůj čas mezi obstarávání jídla a vody? Kdo? Kolik jednotek jídla vyprodukuje?

20. Na opuštěném ostrově ztroskotali Tom se Zuzkou. Zuzka uloví za den buď 1 rybu, nebo 7 plodů chlebovníku. Za stejnou dobu uloví Tom buď 7 ryb, nebo najde 1 plod chlebovníku. Předpokládejme, že ryby a chleba jsou pro ně dokonalé komplementy, které spotřebovávají v poměru 1:1.

(a) Nakreslete jejich individuální hranice výrobních možností. Kolik ryb a kolik plodů chlebovníku za den získá každý z nich (předpokládejme, že ryby i plody jsou dokonale dělitelné).

(b) Předpokládejme, že se Zuzana s Tomem rozhodnou spolupracovat a výtěžek práce si rozdělit v poměru 1:1. Nakreslete jejich společnou hranici výrobních možností. Kolik ryb a plodů nyní „vyrobí“ každý z nich? Kolik spotřebuje každý z nich? Jaký je jejich prospěch ze směny?

(c) Předpokládejme, že se Zuzana s Tomem nepohodnou a už nechtějí dál spolupracovat – nyní každý z nich loví a sbírá na vlastní pěst. Jsou ale ochotní spolu obchodovat. Kdo prodává co? V jakém poměru ryb za plody chlebovníku je směna možná? Pokud směňují v poměru 1:1, jak se bude výsledek lišit od (b)?